

שיעורי הכזיתים וכדי אכילת פרס בליל הסדר

שוע"ר סי' תעב

כ צריך לזהר לכתחלה לשתות רוב הרביעית בבת אחת דהיינו שישתה אותו בשתייה אחת ולא יפסיקנו לשתי שתיות ... ובדיעבד אפילו הפסיק כמה פעמים באמצע יצא. והוא שלא ישהה מתחלת השתייה עד סופה יותר מכדי אכילת פרס. ויש אומרים שצריך שלא ישהה מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה יותר מכדי שתיית רביעית (עיין סי' תרי"ב). ויש לחוש לדבריהם.

שוע"ר סי' תעג

כח חמשה מינים הללו מצטרפות לכזית.

שוע"ר סי' תעה

ה יש אומרים שברכת המוציא היא על הפרוסה שהיא לחם עני, וברכת על אכילת מצה היא על השלימה, לפיכך טוב לצאת ידי שניהם ולברך בתחלה שתי ברכות אלו, ואחר כך יבצע כזית מהעליונה השלימה וכזית מהפרוסה.

ואף על פי שבשביל ברכת המוציא בלבד אין צריך לבצוע כזית מעיקר הדיון, אלא אפילו כל שהוא יכול לברך המוציא. מכל מקום כיון שבשביל ברכת אכילת מצה צריך לבצוע כזית, שעל פחות מכזית אינו יכול לברך, שאינו יוצא ידי חובתו בפחות מכזית, ואם כן להאומרים שברכת על אכילת מצה היא על השלימה העליונה צריך לבצוע ממנה כזית, ולסברא הראשונה (שהיא עיקר) שברכת על אכילת מצה היא על הפרוסה, צריך לבצוע כזית מן הפרוסה, לפיכך לצאת ידי שניהם צריך לבצוע כזית מזו וכזית מזו.

ח וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד, אפילו לא אכל אלא כזית אחד בלבד, בין מהשלימה בין מהפרוסה, ואפילו אכל בזה אחר זה באכילות הרבה, אם אין מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס, דהיינו ג' ביצים (עיין סי' תרי"ב), יצא.

שוע"ר סי' תעז ס"ג

ולכתחלה טוב לאכול שני זיתים, אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עם הפסח. ואם קשה עליו לאכול שני כזיתים על כל פנים לא יפחות מכזית.

שוע"ר סי' תפ

א כזית האמור בכל מקום אינו לא קטן ולא גדול אלא בינוני, וזה זית הנקרא אגורי, ששמנו אגור בתוכו. ושיעורו יש אומרים שהוא כחצי ביצה, ויש אומרים שהוא פחות מעט משליש ... ואם כן במרור שהוא מדברי סופרים, וכן כל דבר שהוא מדברי סופרים ששיעורו בכזית, יש לסמוך על האומרים שהוא פחות מעט משליש ביצה, אבל במצה שהיא מן התורה, וכן כל דבר שהוא מן התורה, יש להחמיר כסברא הראשונה.

ב אם יש חלל במצה אין החלל מצטרף לכזית, וצריך למעכו (אבל אם אין חלל במצה, אפילו היא רכה ועשויה כספוג, אין צריך למעכו).

שוע"ר סי' תריב

ד שיעור אכילת פרס שאמרו ביום הכיפורים ובכל איסורי תורה, בין שהן מן התורה בין שהן מדברי סופרים, יש אומרים שהוא כמו ד' ביצים, ויש אומרים שהוא כמו ג' ביצים שוחקות, כלומר במילוי ובריוח ולא בצמצום. ולענין הלכה כל שהוא בשל תורה הלך אחר המחמיר, וכל שהוא בשל דבריהם הלך אחר המיקל.

סדר נטילת ידים לסעודה ס"ח

והשיעור לצרף לכביצה הוא, שיאכל כל כזית בכדי אכילת פרס.

סדר ברכות הנהנין פ"ח

ו שיעור צירוף שתייה, יש אומרים שהוא בכדי שיעור שתיית רביעית ... ויש אומרים ששיעור צירוף השתיית רביעית בכדי אכילת פרס, כמו צירוף אכילה, וכן עיקר. לפיכך יש לברך ברכה אחרונה על קאוויי וטיי"א חמין, אף על פי ששותהו מעט מעט, אם לא שהה יותר מכדי אכילת פרס.

שו"ת צמח צדק (או"ח סי' קח)

ומי שרוצה להחמיר על עצמו לאכול פחות מכשיעור ... בכל ששה מינוטין, ודאי די להחמיר.

תשובת אדמו"ר מהרי"נ מניעזין, בשם כ"ק אביו אדמו"ר הצמח צדק (שם בשוה"ג)

בענין שיעור אכילת פרס כמה הוא על הזייגער, דברתי כעת עם כ"ק אדמו"ר שיי"נ, ומסכים הוא על שבעה מינוטין. וטעם וראי' לא אמר לי על זה. ולענין אכילת יום כיפורים אפשר נכון להחמיר כסברת החתם סופר על תשעה מינוט.

לקוטי טעמים ומנהגים

צפון כו' כזית, בשו"ע (תע"ז ס"ג) כתב: ולכתחילה טוב לאכול שני זיתים, אחד זכר לפסח ואחד זכר למצה הנאכלת עם הפסח. וכן הוא מנהג בית הרב. – פירוש ישנן שתי דיעות: שכזית האפיקומן הוא זכר לפסח או שהוא זכר למצה שנאכלת (עם הפסח) על השובע, ולצאת ידי שתיהן טוב לאכול ב' זיתים. [ויש לומר שאם קשה עליו שאז אוכל רק כזית אחד, עליו להתנות שהוא זכר על פי הדעה שהלכה כמותה].

סיכום

שיעור כזית מצה דאורייתא – נפח אונס מים, שהוא לערך $2/3$ אונס מצה (והיינו שאם יש 8 מצות בפונט, אזי כזית מצה דאורייתא הוא שליש מצה). ויש מהדרים שכזית מצה דאורייתא יהי 0.9 אונס מצה.

שיעור כזית מצה מד"ס – נפח פחות מ- $2/3$ אונס מים, שהוא פחות מחצי אונס מצה (והיינו שאם יש 8 מצות בפונט, אזי כזית מצה מד"ס הוא פחות מרבע מצה). ויש מהדרים שכזית מצה מד"ס יהי 0.6 אונס מצה.

שיעור כזית מרור – נפח פחות מ- $2/3$ אונס מים, שהוא כחצי אונס מרור. ושני המינים (חזרת ותמכא) מצטרפים לכזית, שהוא עד 19 גרם.

שיעור הד' כוסות – הכוס צריך להכיל לפחות 2.9 אונס יין, ועדיף 4 אונס. וישתה כולו בבת אחת, ועכ"פ רוב רביעית. ובכוס האחרון ישתה לפחות רביעית.

שיעור כדי אכילת פרס לאכילת מצה – כל אחד משני הכזיתים יאכל במשך פחות מ-6 דקות. ויש מהדרים – עד 3 דקות כל כזית. שאר הכזיתים (כורך ואפיקומן) – כל כזית עד 9 דקות.

שיעור זמן שתיית הד' כוסות – לכתחלה ישתה כל הכוס בבת אחת. ולכל הפחות ישתה רוב כוס, בשיעור זמן שתיית רביעית על דרך הרגיל.

שיעור המינימום – במילים פשוטות יותר

בכזיתים הראשונים, בוצע בעל הסדר פחות משליש מצה מהאמצעית הפרוסה ופחות משליש מצה מהעליונה השלימה, ואוכלם ביחד. ואפשר סגי כרבע מצה מהאמצעית הפרוסה וכרבע מצה מהעליונה השלימה, ואוכלם ביחד. וכל זה אוכל באופן שיאכל לפחות כשיעור שליש מצה במשך פחות מ-6 דקות.

כל אחד מבני הבית מקבל כשליש מצה, ואוכל אותו במשך פחות מ-6 דקות.

בכזית מרור, מקבל כל אחד עלה אחד גדול של סאלאט, ומכניס לתוכו מעט חריין (ביחד הם כזית), וטובל מעט בחרוסת, ואוכל ביחד, במשך פחות מ-9 דקות.

בכזית כורך, בוצע כרבע ממצה התחתונה, שובר אותה לשנים ומניח בתוכו המרור (מהמרור התחתון שבקערה), ונותן על המרור מעט חרוסת יבשה ומנער אותה אחר כך ממנה, ואוכל ביחד. וכן גם כל אחד מבני הבית, במשך פחות מ-9 דקות.

בשני הכזיתים של האפיקומן, לוקח שני רבעים מצה (ביחד – חצי מצה), ואוכל כזית אחד זכר לקרבן פסח וכזית אחד לזכר מצה שאכלו עם קרבן פסח. וכן יחלק לכל אחד מבני הבית. ואוכלים כל כזית בפחות מ-9 דקות.

מי שקשה לו לוקח רק רבע מצה (כזית), ומתנה שיהי זכר לקרבן פסח או למצה שאכלו עם קרבן פסח, ואוכל בפחות מ-9 דקות.

כל אחד מד' הכוסות יכול לפחות **2.9 אונס** יין, ועדיף 4 אונס, ושונה לפחות רובו של כל כוס, בשיעור **זמן שתיית רביעית** על דרך הרגיל. ובכוס האחרון ישתה כל הכוס.